

SPRAWOZDANIE Z II POSIEDZENIA RADY NAUKOWEJ INSTYTUTU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Data posiedzenia: 17.09.2018 r.

Miejsce posiedzenia: Centrum Kongresowe, aleja 29 Listopada 46, 30-001 Kraków

Uczestnicy posiedzenia:

- 1) dr hab. Stanisław Sorys – Przewodniczący Zarządu IROW, Wicemarszałek Województwa Małopolskiego
- 2) pan prof. dr hab. Krzysztof Gorlach – Uniwersytet Jagielloński,
- 3) pan prof. dr hab. Jerzy Hausner – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
- 4) pan prof. dr Holger Magel – Uniwersytet Techniczny w Monachium, Bawarska Akademia Obszarów Wiejskich,
- 5) pan prof. dr hab. Wiesław Musiał – Uniwersytet Rolniczy w Krakowie,
- 6) pan prof. dr hab. Janusz Żmija – Uniwersytet Rolniczy w Krakowie,
- 7) pan dr hab. Jacek M. Pijanowski – Uniwersytet Rolniczy w Krakowie,
- 8) pan Jarosław Bomba – Dyrektor IROW,
- 9) pan Wolfgang-Günther Ewald – Bawarskie Ministerstwo Gospodarki Żywnościowej, Rolnictwa i Leśnictwa,
- 10) pan Manfred Eibl – Burmistrz Gminy Perlesreut (Bawaria),
- 11) pan Josef Steigenberger – Burmistrz Gminy Bernried (Bawaria)

PORZĄDEK POSIEDZENIA:

1. Rozpoczęcie posiedzenia przez Przewodniczącego Rady dr hab. Jacka M. Pijanowskiego,
2. prezentacja wstępna,
3. dyskusja,
4. podsumowanie posiedzenia,
5. wybory dwóch Wiceprzewodniczących Rady oraz powołanie Sekretarza Rady
6. zamknięcie posiedzenia.

Ad 2. Prezentacja wstępna – dr hab. inż. Jacek M. Pijanowski

- informacje na temat Małopolski
  - informacje ogólne: powierzchnia, wskaźnik bezrobocia, średnie wynagrodzenie, PKB, eksport, inwestycje zagraniczne
  - główne problemy obszarów wiejskich w Małopolsce (wzrost terenów odłogowanych, samosiejka, spadek produkcji rolniczej)
  - stan planowania przestrzennego na obszarach wiejskich
  - zagadnienie tradycyjnego budownictwa na terenie Małopolski
  - zagospodarowania terenów rolnych
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego
  - Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich
  - Programy strategiczne

- Priorytety: zintegrowane zarządzanie przestrzenią na obszarach wiejskich, dobrze rozwinięte gospodarczo tereny wiejskie

Ad 3. Dyskusja, w której głos zabrali wszyscy zgromadzeni Członkowie Rady – poruszone zagadnienia:

prof. dr hab. Janusz Żmija

- Nie ma możliwości rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa bez prowadzenia polityki regionalnej.
- Trzy modele rolnictwa w Polsce (Polska północno-zachodnia – duże gospodarstwa, Polska środkowa, Polska południowa – struktura rozdrobniona, ale z dużymi zasobami siły roboczej), różna mentalność w regionach.
- Aby polityka regionalna była optymalnie rozwijana, trzeba wykorzystać 3 warunki: przyrodnicze, społeczne, gospodarcze.

prof. dr hab. Jerzy Hausner

- Obszary wiejskie w Małopolsce są bardzo zróżnicowane, część ze znaczącymi perspektywami, na części szanse na kontynuowanie opłacalnej działalności rolniczej się zmniejszają.
- Jakiego rodzaju aktywności byłyby potrzebne, aby zapobiec depopulacji?
- Szanse i możliwości dla rozwoju turystyki „zdrowotnej” na południu Małopolski (np. obszar Gorców).
- Rosną potrzeby seniorów, którzy powinni być włączeni do form aktywności, rozwijanie systemu świadczeń, połączenie ośrodków szpitalnictwa w Krakowie z zakładami rehabilitacji i specyficznymi formami budownictwa (konkurencja dla ośrodków z wybrzeża).
- W jaki sposób formować na obszarach wiejskich gospodarkę cyrkularną (alternatywy dla aktywności rolniczej).
- Pojęcie sprawiedliwości terytorialnej, relacje społeczno-ekonomiczne między ośrodkami miejskimi a terenami wiejskimi.
- Małopolska ma szanse, aby nie ulec depopulacji.

prof. dr Holger Magel

- Co jest głównym zadaniem Rady Naukowej w ramach działalności IROW, jaka jest esencja działalności Rady?
- Kwestia działalności Rady Naukowej: w jaki sposób powinna pracować Rada? – potrzeba wyznaczenia częstotliwości spotkań, co jest ważne dla sprawnej współpracy?
- Specjaliści z Bawarii nie są ekspertami od obszarów wiejskich Polski, potrzebna jest prezentacja i dyskusja na temat stanu aktualnego terenów wiejskich w Małopolsce (w formie warsztatów), co pozwoli na dopracowanie zakresu współpracy z ekspertami z Bawarii.
- Ważna jest wymiana doświadczeń, zorganizowanie spotkania, gdzie zostaną omówione różnice w systemach polskim i bawarskim, zrozumienie tematyki (istotne będzie zorganizowanie warsztatów)

dr hab. Jacek M. Pijanowski

- Propozycja opracowania dwujęzycznej monografii, która zakresem obejmowałaby porównanie systemów planowania rozwoju obszarów wiejskich.

- Wyjazdy do gmin (wizyty studyjne).

Manfred Eibl

- Definicja rozwoju obszarów wiejskich, różne podejście do tego tematu.
- Współpraca ponad granicami gmin.
- Określenie tego, gdzie jesteśmy i dokąd chcemy dążyć (w kwestii rozwoju obszarów wiejskich).
- Zbadanie uwarunkowań formalnych, kwestia instytucji wspierających działania.

Wolfgang-Günther Ewald

- Doświadczenie w administracji – jakie są najlepsze instrumenty dla rozwoju obszarów wiejskich?
- Doświadczenie merytoryczne – nauka na podstawie popełnionych, przepracowanych błędów lepsza niż przenoszenie rozwiązań 1:1.
- Małopolska jest na dobrej drodze do rozwoju, odpowiedzialność za rozwój obszarów wiejskich powinna spoczywać na stopniu regionalnym.

prof. dr hab. Wiesław Musiał

- Trzy główne problemy rolnictwa w Małopolsce:
  - problemy natury strukturalnej,
  - „odralnianie” wsi,
  - użytki zielone stają się niepotrzebne (zjawisko ciężkie do zahamowania).
- Przywiązanie do ziemi, ziemia przekazywana z pokolenia na pokolenie jest dzielona (istnieje możliwość dowolnego dzielenia ziemi).
- Poszukiwanie odpowiedzi jak problemy struktury gruntów były rozwiązywane w Bawarii.
- Ogromna liczba (szacunkowo nawet 50-70%) gospodarstw zagrożona upadkiem.
- Kwestia godzenia interesów polityków i gospodarzy.

prof. dr hab. Krzysztof Gorlach

- Poparcie dla przygotowania „diagnozy” problemów przestrzeni wiejskiej w Małopolsce – początkowe zadanie działalności Rady.
- Kwestia partycypacji społecznej, jak powinien wyglądać udział mieszkańców (pojęcie *empowered participatory democracy*).
- Propozycja (oprócz działalności badawczej Rady) organizowania szkoleń, np. z zakresu komunikacji społecznej (zwiększy to szanse uzyskania pozytywnych efektów).
- Rada Naukowa powinna mieć jedną koncepcję terytorialnej sprawiedliwości.

prof. dr Holger Magel

- Istnieje wiele teorii na temat sprawiedliwości społecznej, terytorialnej (przykład Bawarii).
- Dyskusja na temat definicji sprawiedliwości.

prof. dr hab. Jerzy Hausner

- Rada Naukowa działa jako jedność, aktywność Rady jest aktywnością zespołu, w wymiarze naukowym.

- Działalność Rady powinna obejmować wydawanie komentarzy, opinii (nie recenzji) do otrzymanych od Zarządu IROW dokumentów, opracowań, wyników prac.
- Inicjatywa Rady: wspomaganie wiedzą problematyki rozwoju obszarów wiejskich na terenie Małopolski (na tym etapie).
- Dyskusje na temat definicji sprawiedliwości nie są celem Rady, potrzebny jest koncept według jakiej reguły działać.
- sprawiedliwość rozumiana w konkretnym kontekście – rozwoju obszarów wiejskich.
- potrzeba dyskusji na temat działań dla wprowadzenia obiegu wewnętrznego dla obszarów wiejskich (gospodarka cyrkularna).
- Rada powinna inicjować otwarte seminaria (dyskusje, referaty) – kształtować sposób myślenia, którym się zajmujemy.

prof. dr hab. Janusz Żmija

- Małopolska to nie tylko rozdrobnione gospodarstwa – większe gospodarstwa na północy regionu.
- Dobrze rozwinięte miasta powiatowe, dobra infrastruktura mieszkaniowa, kwestia zatrudnienia – w rolnictwie czy poza?
- Silny przemysł przetwórczy w Małopolsce.

Jarosław Bomba

- Specyficzny system rolnictwa w Polsce – KRUS.
- Działalność rolnicza w Polsce: agroturystyka, sprzedaż bezpośrednia, produkcja rolnicza.
- Najważniejsze działania wynikające ze statutu (stypendia).
- Regionalizacja PROW.
- Spółdzielczość rolnicza.
- Projekty SIR (Sieć na Rzecz Innowacji w Rolnictwie i na obszarach wiejskich).
- Projekty KSOW (Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich).

Ad 4. Podsumowanie posiedzenia, przekazanie głównych wątków – dr hab. Jacek M. Pijanowski

1. Regionalizacja polityki rozwoju obszarów wiejskich.
2. Niedopuszczenie do depopulacji Małopolski.
3. Rolą Rady Naukowej jest też odnoszenie się do pomysłów IROW, nie tylko ich kreowanie.
4. Zróżnicowane podejście do subregionów.
5. Wzmacnianie polityki zdrowotnej, włączenie seniorów w formy aktywności.
6. Wprowadzenie gospodarki cyrkularnej.
7. Sprawiedliwość społeczna i ekonomiczna między miastami i obszarami wiejskimi.
8. Potrzeba doprecyzowania rytmu pracy Rady.
9. Organizowanie warsztatów i otwartych seminariów.
10. Potrzeba zrozumienia problemów Małopolski dla członków z Bawarii.
11. Wydanie monografii (porównanie warunków).
12. Zorganizowanie wyjazdu studialnego.
13. Koncepcja międzygminna w Bawarii (zawarcie w monografii).
14. Problem odrolnienia wsi.
15. Problem dzielenia ziemi (podziały spadkowe).

16. Praca ze społecznością lokalną (w tym działalność szkoleniowa).

prof. dr Holger Magel

1. Kwestie prawne (jakie są różnice, np. w Niemczech po scaleniu też istnieje możliwość podziału gruntów).
2. Sprawiedliwość przestrzenna, cele rozwojowe, które dostrzeżliśmy.
3. Aspekty instytucjonalne (jeżeli instytucje działają słabo, pieniądze są marnowane).
4. Rola i przyszłość rolnictwa, problemy rolne na świecie – rolnictwo się cofa.
5. Praca w rolnictwie, ekonomia cyrkularna (przykład z Bawarii – próba przeniesienia przedsiębiorstw z miast do wsi).
6. Partycypacja społeczna (*empowered participatory democracy*) – mieszkańcy muszą rozumieć te prace.
7. Kobiety w obszarach wiejskich (większe obciążenie: praca zawodowa + wychowanie dzieci).
8. Organizacja warsztatów i wizyty studyjnej.

dr hab. Stanisław Sorys

- Racjonalne wydawanie środków publicznych.
- Przykład aktywności na wsiach („paczka od rolnika”).
- Problematyka wypadania rolnictwa a przestrzeni zawodowej (popularne kształcenie wyższe w innych kierunkach).
- Kwestia szkolenia „wiejskich liderów” (lokalnych rolników).
- Projekty dotyczące zmiany wizerunku obszarów wiejskich.

Ad 7. Wybory dwóch Wiceprzewodniczących Rady oraz powołanie Sekretarza Rady.

Kandydaci zgłoszeni na stanowiska Wiceprzewodniczących Rady Naukowej Instytutu Rozwoju Obszarów Wiejskich:

- prof. dr hab. Jerzy Hausner – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
- prof. dr Holger Magel – Uniwersytet Techniczny w Monachium, Bawarska Akademia Obszarów Wiejskich.

Zgromadzeni Członkowie Rady Naukowej IROW w głosowaniu jawnym jednogłośnie zagłosowali za powołaniem obu kandydatów na Wiceprzewodniczących Rady Naukowej IROW.

Przewodniczący Rady Naukowej IROW dr hab. inż. Jacek M. Pijanowski na Sekretarza Rady powołał mgr inż. Barbarę Posiak.

Na tym obrady zakończono.